

***prsteň Niebelungov (magický)** - magický prsteň, ktorý svojmu majiteľovi poskytuje vládu nad svetom; vykoval ho škriatok *Mime* zo zlata, ktoré jeho brat, kráľ *Niebelungov* Alberich ukradol z rieky Rýn *Rýnskym pannám*; potom, čo bol o nej pripravený bohmi, Alberich prsteň prekliat, aby prinášal vlastníkom smrť a nešťastie; pozri *Abelrichovo prekliatie, magické prstene*

<http://walkurepedia.wikia.com/wiki/Ring>

***Prsteň Niebelungov (opera)** - operná tetralógia Richarda Wagnera; Wagner vytvoril cyklus spojením prvkov z mnohých germánskych a škandinávskych mýtov a povestí; Staršia a Mladšia Edda poslúžili ako základ opery *Rýnske zlato*, zatiaľ čo opera *Valkýra* odráža ságu o *Völsungoch*; opera *Siegfried* obsahuje prvky z oboch Edd, ságy *Volsunga* a ságy *Thidreks*; štyri opery sa volajú *Zlato Rýna*, *Valýry*, *Siegfried* a *Súmrak bohov* (*Götterdämmerung*; čerpá námet z *Piesne o Niebelungoch*, podľa ktorej je tiež celý cyklus nazvaný); cyklus sa točí okolo magického prsteňa, ktorý svojmu majiteľovi poskytuje vládu nad svetom; prsteň vykoval nibelungský škriatok *Alberich* zo zlata, ktoré ukradol z rieky Rýn; niekoľko mýtických postáv potom bojuje o vlastníctvo prsteňa, a to vrátane *Wotana*, vládcu všetkých bohov; *Wotanove* intrigy, tiahnuce sa cez generácie celým cyklom a majúce za cieľ prekonať jeho vlastné obmedzenia, sú základom veľkej časti akčných scén; prsteň získal hrdina *Siegfried*, tak ako to *Wotan* plánoval, ale je zradený a zavraždený; nakoniec valkýra *Brünnhilde*, *Siegfriedova* láska a *Wotanova* zavrhnutá dcéra vracia prsteň do Rýna a v nasledujúcej apokalypse sú bohovia zničení; v úvode boh *Wotan* po rokoch mladosti, keď ovládol svet *Asov*, túži dosiahnuť múdrosť; obetuje jedno zo svojich očí, aby sa mohol napiť vody z prameňa múdrosť (pozri *Mímiova studňa*); zo stromu sveta (*Yggdrasil*) si urobil oštep, na ktorý *runovým písmom* vyryl zákony, založené na dodržiavaní právnych predpisov, lebo jeho cieľom bolo udržiavať svetový poriadok nie silou, ale na základe zmlúv; podarilo sa mu tiež skrotiť poloboha ohňa *Loge*; spoločnosť bohov zahrnuje *Wotanovu* ženu *Fricku*, bohyňu a strážkyňu manželstva a morálky, a ich súrodencov *Freiu*, *Donnera* a *Froha*; **Rýnske zlato.**

1.scéna: tri *Rýnske panny* (*Woglinde*, *Wellgunde* a *Floßhilde*) strážia na príkaz svojho otca *Rheingold* (*Zlato Rýna*); smejú sa a hrajú si, vynárajú sa z hĺbín, zatiaľ čo sa na ne chytivo pozerá škriatok *Alberich*; najprv ich prehovára, prosí, neskôr sa ich pokúša získať násilím; *Rýnske panny* vždy na poslednú chvíľu uniknú a hlasno sa smejú; ako vychádza slnko, z Rýna vychádza svetlo; *Rýnske panny* nedbalo povedia, že je to *Zlato Rýna*, ktoré má nesmiernu moc ovládnuť svet, ak sa z neho vytvorí prsteň; to však môže iba ten, kto sa zriekne lásky; vzhľadom na *Alberichovu* chlipnosť sú bez obáv, že by toho bol schopný; ale *Alberich* pravdepodobne vedel, že pre svoju škaredosť získa ženu iba tak, že si ju kúpi zlatom; preklína lásku, vyrve zlato zo skaly a urobí tak prvý krok k ovládnutiu sveta; stáva sa súperom *Wotana* a panny smútia nad stratou zlata; **2.scéna:** *Wotaa* a *Fricka* za zobúdzia vysoko nad Rýnom zo svojho spánku. *Wotan* vidí krásu *Valhaly* a zabudne na mzdu, ktorú má zaplatiť obrom *Fafnerovi* a *Fasoltovi* za jej postavenie (sľúbil im krásnu *Freiu*, sestru *Fricky*); teraz sa mu zdá, že to bol iba žart; *Fricka* má však obavy a uvedomuje si, že je to skutočnosť; v tej chvíli dorazili *Frohe* a *Donner*; navrhujú, skúsiť na obrov hrozbami; *Wotan* sa bráni konfliktu; má na svoje zákony, ktorými sa chtiac-nechtiac musí riadiť i on sám; už je presvedčený, že *Freia* je stratená, ale objavil sa *Loge*; *Wotan* povie, že treba „uzavrieť zlý obchod“; *Loge* však namieta, že treba skúsiť všetko, čo je v ich silách; treba im ponúknuť niečo, čo nedokážu neodmietnuť; *Donner* a *Froh* tvrdia, že od agresívneho *Loga* nič dobré nevzájde, ale *Wotan* ich zastaví; *Loge* hovorí, že ľudia si nadovšetko cenia lásku a neexistuje nič, kvôli čomu by sa jej vzdali; iba jeden sa pre zlato vzdal lásky, *Alberich*; obri majú podozrenie, že by mohli byť obeťami tejto novej moci a diskutujú; *Fafner* presvedčil svojho brata *Fasolta* zaľúbeného do krásnej bohyne, a napokon obri pristanú na výmenu *Frei* za zlato; tiež *Wotana* pokúša čaro rýnskeho zlata; chce ho získať pre seba, nie odovzdať obrom; iba obri určia, že večer vyprší lehota výmeny rýnskeho zlata za *Freiu*; avšak dovtedy bohovia rýchlo strácajú svoju mladosť a sily, ktorej zdrojom sú jabĺčka mladosti, ktoré *Freia* dáva bohom; iba *Loge* sa málo staral o to, čo bude s *Freiou* a bohmi, ako sa kedysi málo starali o neho, a robil si z nich posmech: „ukradnúť niečo zlodejom môže zasa iba zlodej“; **3.scéna:** *Alberich* sa stal vládcom *Niebelungov* a žije so svojím ľudom v hĺbinách zeme; *Wotan* a *Loge* sa stretnú s jeho bratom *Mime*, skvelým kováčom, ktorého prinútil vyrobiť z ukradnutého rýnskeho zlata prsteň a perilbu neviditeľnosti a premeny *Tarnhel*, pomocou ktorej môže byť prítomný všade a nútiť *Niebelunov* hromadiť poklady; keď *Wotan* a *Loge* dorazia, *Mime* ešte stená po ranách svojho brata; *Alberich* sa objaví a vidí, že jeho brat je s cudzími ľuďmi dohromady; oznamuje bohom zlú správu: podarilo sa mu zhromaždiť toľko pokladov, že si môže kúpiť hrdinov *Valhaly*, ovládnuť svet a kúpiť si to, čo mu *Rýnske panny* odmietli dať; *Wotan* už chce pobúrenie zasiahnuť, keď sa ujme rozhovoru *Loge*; vraj všetci s ohrozením rozprávajú o *Niebelungoch* a ich pokladoch a že vraj mocný *Alberich* sa môže podľa

ľubovôle premeniť na hocijaké zviera; polichotený Alberich sa začne predvádzať; najprv sa zmení na strašné monštrum; Loge predstiera strach a spýta sa ho, či by sa mohol zmeniť na zviera malé; Alberich sa zmení na ropuchu; bohovia mu okamžite vezmú *plášť neviditeľnosti* a zviažu ho a rýchlo stúpajú nad Rýn; **4.scéna:** Alberich je pokorený bohmi, s kolíkom a spútaný; hrozí sa, že sa vzbúria jeho ľudia; zadarmo sa musí vzdať plášťa neviditeľnosti a prsteňa; v hneve ho preklína, aby tomu, kto ho bude vlastniť priniesol iba nešťastie (*Alberichovo prekliatie*); Wotan nerozmýšľa nad prekliatím a dáva si prsteň na prst; kúzlo ho opantáva; objavujú sa Fasolt s Fafnerom a Freiou, bohovia Fricka, Donner, Froh; obri pýtajú za Freiu obrovské množstvo zlata; Fafner žiada i *Tarnhelm* a dokonca prsteň; Wotan je už v zovretí čara prsteňa a odmieta sa ho vzdať; vzdal by sa aj Frei; v tom sa vynára z hĺbky zeme *Erda* a varuje Wotana, aby nepodliehal zlému vplyvu prsteňa; Wotan ju podozrieva, že „matka zem“ o tom vie viac, ako oni tu, a chce ju nasledovať; Fricka a Froh ho zadržávajú; Wotan sťahuje prsteň a odovzdáva ho obrom, lebo na sebe poznal jeho čarovnú moc; obri medzi sebou začnú bojovať; Fafner zabije svojho brata Fasolta a vyrve mu prsteň; napokon všade okolo zostáva dusná atmosféra, ktorú umocňuje boh búrky Donner svojimi bleskami; potom navrhuje boh Froh urobiť **Dúhový most** zo skalnej plošiny k hradu Walhala; Wotan prosí Fricku, aby ho tam nasledovala; Lohe, ktorý predvída koniec bohov, ich zadržáva; tu sa z hĺbín Rýna pod nimi ozvú hlasy Rýnskym panien, ktoré pýtajú vrátiť *Zlato Rýna*; rozzúrený Wotan žiada Loge, aby ich umlčal; Loge cynicky radí, aby v neprítomnosti Rýnskych panien sa bohovia tešili z novej slávy vo Valhale; varovania Rýnskych panien si preto nikto nevšimol; **medzihra:** Wotan, ktorý si stále pamätal na varovanie Erdy o „hojdačke v lone sveta“, chce vedieť viac; Erda mu oznamuje hanebný koniec bohov; Wotan mu chce uniknúť a má plán; podmaní si Erdu čarom lásky a ona mu dá dcéru *Brünnhildy* a osem *Valkýr*; sú akýmsi jeho chránenkami určenými, aby zhromažďovali padlých hrdinov do Valhaly proti očakávanému útoku *Albericha*; Wotan teraz postavil ochranný múr, ktorý má chrániť jeho silu; obáva sa však, že Alberich sa dostane k prsteňu, ktorý v súčasnosti stráži Fafner premenený na draka, a leží nepoužitý v jeho jaskyni; vtedy by bola Valhala stratená; Alberich by mohol zhromaždiť hrdinov proti nemu; Wotan uvažuje, že by prsteň ukradol; ale nedovoľujú mu to jeho vlastné zákony; je len jedna cesta, a to, že tak urobí ľudský jedinec so slobodnou vôľou; Wotan ale váha, či niekto taký môže existovať; s týmito postrannými úmyslami žije v prestrojení za Walesa v lese s ľudskou ženou a deťmi, Siegmundom a Siegelinde; vychováva svojho syna v statočného muža a sľubuje mu, že raz v najťažšej hodine mu dá meč *Notung*, ktorým vyhrá boj; jedného dňa sa vrátia Wotan a Siegmund z lovu; nájdu chatu spálenú lupičmi; matka je mŕtva a Siegelinde unesená; veľa rokov potom žili Wales a Siegmunde spolu v lese ako zbojníci a celý kraj sa ich bál; Siegelinde lupiči predali Hundingovi, ktorého rodina bývala blízko; počas svadobnej večere vstúpil Wotan prezlečený za pútnika; nikto sa neodvážil zastaviť ho; zasekol meč až po rukoviatku do stromu uprostred miestnosti; povedal, že kto meč vytiahne, môže si ho nechať; Siegelinge tuší, kto je cudzinec; všetci svadobčania sa pokúšajú meč vytiahnuť, ale nikomu sa to nepodari; Wotan zatiaľ zmizne; Siegmund ostal v lese sám bez otca; Wotan to tak zámerne zariadil, aby si Siegmund bez jeho pomoci našiel vlastnú cestu; Siegmund hľadá ľudskú spoločnosť, ale tá ho odmieta; jedného dňa je svedkom, ako jedno dievča proti jeho vôli chce vydať; zastane sa jej, ale v bitke zabije človeka; je prenasledovaný príbuznými dievčatá; **Valkýra. 1.scéna:** Siegmund uteká lesom, až nakoniec, na konci svojich síl, objaví chatu; vchádza a padá; žena v chate ho vidí a podáva mu vodu; je to jeho dvojča Siegelinde, ale teraz sa nespoznávajú; Hunding vstúpil a je prekvapený prítomnosťou cudzinca; Siegelinde mu povie, čo sa stalo; Hunding si okamžite všimne podobnosti medzi dvojčatami; v očiach mu zasvieti podozrenie; nalieha na Siegmunda, aby priznal, kto je; po určitom zaváhaní Siegmund povie svoj príbeh; ukáže sa, že Hunding patrí k tej rodine, ktorej Siedfried zabil člena; necháva ho na noc, ale sľubuje, že zajtra bude mŕtvy; Siegmund bez zbrane v dome nepriateľa volá otca Walesa, kde je meč, ktorý mu sľúbil v stave najvyššej núdze; v svetle posledných uhlíkov vyhasínajúceho ohníska zazrie rukoväť meča zaťatú do kmeňa stromu a krásnu ženu; je omámený uspávacím elixírom, ktorý mu podal Huneding; Siegelinde sa k nemu prikradne, aby mu pomohla utiecť; vypráva mu, ako sa dostala k nemilovanému Hunedingovi a ako tajomný cudzinec zaťal meč do kmeňa a že je určený pre toho najsilnejšieho; obaja si zrazu spomenú na minulosť, že sú súrodenci; Siegmund spoznáva sľúbený meč, ktorý sa volá *Notung*, a v extatickom nadšení ho vytiahne z kmeňa; pod vplyvom vzájomnej náklonnosti sa milujú a potom prchnú von do jarnej noci; **2.scéna:** Hunding volá na pomoc Fricku, strážkyňu manželstva; tá sa zachveje pred incestným vzťahom dvojice; vie, že manžel je v práve, keď u nej hľadá pomstu; Wotan však rozmýšľa inak; predovšetkým teší sa láske dvojčiat a nevidí, že by sa stalo niečo zlé; poukazuje, že musia žiť a získať prsteň, ktorý zabezpečí silu bohov; zúfalo sa snaží presvedčiť strážkyňu morálky o nadradenosti svojej stratégie; napokon musel uznať, že by opäť porušoval vlastné zákony; oznamuje dcére Brünnhildy, že ruší svoj príkaz chrániť Siegmunda

v súboji s *Hundingom*; Erda mu kedysi prezradila, že koniec bohov sa blíži; jeho znamením bude, narodenie Alberichovho syna, ktorý bude *Nibelungom* a a plodom ženy, ktorej lásku si kúpil za zlato; keď sa prsteň dostane do jeho rúk, všetko bude stratené; *Brünnhildy* musia neochotne nasledovať príkaz svojho otca a oznamuje Siegmundovi, že musí zomrieť v boji s manželom Sieglinde; Siegmund je ochotný zabiť svoju sestru, aby nezostala sama na zemi; Brünnhildy vzdoruje príkazu svojho otca Wotana a sľubuje Siegmundovi, že ho bude chrániť; v tom však Wotan rozbije svojím oštepom Siegmundov meč Notung a tak Hunding môže svojho soka zabiť; Brünnhildy je v šoku; pozbiera zlomky meča a utečie so Sieglindou; Wotan sa trápi nad smrťou svojho syna a zabije Hundinga jediným pohrdavým slovom: Chod; potom si spomenie na vzdor svojej dcéry, ktorá mala odvahu konať proti jeho veleniu, a ženie sa za ňou; **3.scéna:** Brünnhildy hľadá útočisko v horách u svojich sestrách Valkýrach, ale tie sa boja hnevu Wotana; Brünnhildy nevidí inú možnosť, ako opustiť, aby prchla sama; dáva jej na cestu kúsky Siegmundovho meča pre jej syna, ktorý sa bude volať Siegfried; keď sa objaví Wotan, chce pre Brünnhildy ten najväčší trest, ale priveľmi ju ľúbi, lebo je jeho pýchou; napokon prikáže bohu Loge zažať okolo spiacej valkýry oheň, cez ktorý sa dostane iba ten, kto sa nebude báť jeho hrotu kopije; **Siegfried.**

1.scéna: Sieglinde našiel v lese škriatok Mime v lese, vo svojej jaskyni; porodila syna a zomrela; ešte predtým však dala kovárovi kúsky meča a požiadala, aby jej dieťaťu dal meno Siegfried a vychoval ho; Mime sa toho neochotne ujal; dúfal však, že dieťa hrdinu Siegmunda, ktorý zabil draka Fafnera, mu pomôže dostať sa k čarovnému prsteňu; vo vzdelávaní mládenca však nebol úspešný; dospievajúci Siegfried bol nepočúvný a panovačný ako jeho otec a voľne behal po lese; Mime sa snažil vykovat' pre neho dobrý meč, ale žiadna zbraň nebola dost' dobrá; navyše sa ho mladík pýtal, prečo, keď vo svete zvierat vždy existuje rodina, matka a otec, zatiaľ čo on nemá rodičov, Mime mu napokon prezradil, ako jeho matka zomrela; povedal mu o otcovom rozlomenom meči, ktorý pre neho zanechala; Siegfried chcel, aby mu vykoval z kusov nový meč a odišiel do lesa; kým Mime dumal, ako spojiť kusy kovu, prišiel Wotan v maske pútnika; nahnevaný škriatok, ktorému sa práca nedarila, sa dal vtiahnuť do hry hádaniek a napokon sa dozvedel, že spojiť kusy, dokáže iba ten, kto nepozná strach, ale tento hrdina súčasne pripraví Mime o hlavu; škriatok sa vydesí; keď sa Siegfried vráti domov, škriatok mu povie, že sa musí naučiť báť; to je záver, ktorý Mime urobil po rozhovore s Wotanom a nemusel sa báť Siegfrieda, že ho raz pripraví o hlavu mečom Notung; Siegfried nájde škriatka schúleného pri nákovu a dozvie sa, že sa musí naučiť, čo je to strach; mládenec nerozumie, iba chápe, že Mime meč nerie vyrobiť; nedokáže vyrobiť; rozhodne sa preto, že ho urobí sám; Mime z hrôzou vidí netradičný spôsob jeho práce; najprv kusy železa rozdrvil na prach, potom ich zohrial na „kašu“, nalial kov do formy a ochladil v studenej vode; stalo sa, čoho sa Mime obával: hrdina, ktorý nepozná strach vyrobí meč Notung; Siegfried víťazne zdvihol meč a zvolal: Notung; Mime sa rozhodol uvariť uspávací nápoj a Siegfrieda v spánku okradnúť a zabiť; už sa vidí ako kráľ vesmíru; **2.scéna:** Alberich čaká pred jaskyňou na premožiteľa draka; namiesto toho sa objavuje Wotan; opäť proti sebe stoja dvaja súperia o moc; ale Wotan sa tvári, ako keby nemal o nič záujem; je priateľský, ponúka sa, že zobudí draka Fafnera, aby ho varoval pred príchodom nepriateľa; Fafner si varovanie nevšímá a opäť usína; Alberich teda ustupuje a necháva veciam voľný priebeh; Wotan zmizol v lese a Alberich sleduje jeho koňa a vysmieva sa z jeho obáv; prichádza Mime a Siegfried; Mime dá va Siegfriedovi rady a pre istotu sa beží schovať do lesa; Siegfried sa teší z ticha v lese a pozoruje vtáka; pokúša sa napodobniť jeho hlas svoj rohom; márne, namiesto toho zobúdzá draka; rozpúta sa boj medzi nerovnými súpermi; napokon sa Fafner zrúti s mečom Notung zapichnutým do srdca; dobre vedel, že mladík je súčasťou kľatby prsteňa a zmierený varuje svojho premožiteľa pre Mimeho ľstou; Siegfried vytiahne meč z drakovej hrude a mimovoľne olizne krv; zrazu zistí, že rozumie reči vtáka; ten spieva, že Mime ho chce pripraviť o prsteň a prilbu *Tarnhelm*; zatiaľ čo ide do jaskyne, príde Mime a Alberich a začnú debatu o tom, komu patrí poklad; Alberich pohrdavo odmieta myšlienku, že by sa mal deliť, Mime háji svoje právo na korisť Siegfriedom; rýchlo obaja zmlknu, keď sa hrdina objaví a Mime predstiera, že mu ponúka nápoj na občerstvenie; Siegfried však počuje varovanie lesných vtákov, že ide o zlý úmysel, a znechutene zotne Mimeho hlavu; Alberich sa len pohrdavo smeje; vták spieva do krásnej žene Brünnhildy, ponorenej do spánku na vysokej skale a uzavretej v kruhu ohnivých plameňov; Siegfried ponáhl'a za ňou; **3.scéna:** Wotan prichádza za Erdou a pýta si radu; ale „Erda mu nevie pomôcť“ v divo sa krútiacom svete; múdrosť matky zeme je v koncoch; Wotan chce rýchlo obnoviť rád bohov a k tomu chce použiť ešte spiace Brünnhildy, svoju pokračovateľku; ako sa Siegfried blíži, Wotan mu zahatá cestu a pýta sa ho na pôvod jeho meča; Siegfried hrdo odpovedá, že je jeho dielom a pýta si viac a viac; Wotan vidí, že nemá k nemu žiaden rešpekt; Wotan nastaví Siegfriedovi svoju kopiju, aby si uvedomil, že už raz ňou zlomil meč Notung jeho otca Siegmunda; ale Siegfried sa nerozpakuje a jedným mávnutím zlomí Wotanovu kopiju; Wotan

rezignovane ustupuje; treba, aby mládenec spoznal, čo je to strach; cestu k Brünnhildy má otvorenú, ľahko prechádza plameňmi a nájde spiacu Valkýru; zložil jej helmu a brnenie a spoznáva, čo nikdy predtým, ženu; je zdesený a plače; kto ho spasí? volá svoju matku, ale nikto mu neodpovedá; vzhľadom na to, že žiadny rozhovor neprichádza, pobožká Valkýru; Brünnhildy sa prebúdzajú do nového života; pozerajú sa so Siegfriedom na seba najprv so strachom a úzkosťou, potom sa vášnivo objímu; **Súmrak bohov**. Predohra: Predohra: Norny, dcéry Erdy, tkajú vlákno osudu; náhle vlákno končí; Siegfried a Brünnhildy si po noci lásky vymenili darčeky: Siegfried jej dal magický prsteň a ona jemu koňa *Grane*; sľúbili si večnú lásku a vernosť, ale Siegfried plný nadšenia ide za novými dobrodružstvami; Siegfried prichádza k dvoru Gibichungenovcov, kde prišli na svet *Gunter*, *Hagen* a *Gutrune*; Hagen, nevlastný je z poloviny Nibelungom, leno jeho otcom je škriatok Alberich, ktorý ho splodil s kráľovnou *Grimhildou*; obaja dúfali, že sa tak dostanú k čarovnému prsteňu; Hagen podnecoval chamtivosť Guntera, získať poklad a krásnu Valkýru Brünnhildy; to však mohol získať iba najväčší hrdina, Siegfried; aby plán vyšiel, dala mu Gutrune na radu Hagena vypíť čarovný nápoj zabudnutia, takže zabudol na Brünnhildy a chcel za ženu iba Gutrune; Siegfried bol dokonca ochotný uzavrieť pokrvné bratstvo s Gunterom a v prestrojení zaňho dobyť Brünnhildu, čo mu umožňovala prilba *Tarnhelm*; medzitým Brünnhildy navštívi jej sestra, Valkýra Waltraute, ktorá jej povie, že Wotan vrátil z putovania s kopijou *Gungnir* rozbitou; Wotan je zdesený nad stratou svojej kopije, pretože mu dáva moc; Wotan si objednal vetvy zo stromu *Yggdrasil*, ktoré obkolesujú *Valhalu*; poslal svoje čarovné havrany špehovať na svete a priviesť mu správy, lebo za súčasného stavu čaká vo Valhale na koniec; Waltraute prosí Brünnhildy vrátiť magický prsteň *Rhinemaidens* (*Rýnskym pannám*), pretože kľatba prsteňa je teraz ovplyvňuje ich otca, Wotana; avšak Brünnhildy sa odmieta vzdáť Siegfriedovho prejavu lásky a Waltraute odchádza od nej zúfalá; Siegfried prichádza premenený za Guthera pomocou prilby *Tarnhelm*; tvrdí, že Brünnhildy bude jeho manželkou, a hoci sa Brünnhildy bráni, Siegfried ju premôže, vezme jej magický prsteň z ruky a dá na svoju; Hagen čaká na brehu Rýna, kde k nemu prichádza jeho otec, škriatok Alberich; núti ho prisahať, že zabije Siegfrieda a získa prsteň (o ktorý ho kedysi bohovia pripravili); Siegfried sa vracia do svojej podoby, zatiaľ čo nechal Brünnhildy na lodi s Guntherom; Hagen zvoláva vazalov Gibichungs, aby privítali Gunthera a jeho nevestu; Gunther vedie Brünnhildy, ktorý je prekvapený, keď vidí Siegfrieda; všimne si prsteň na Siegfriedovej ruke a uvedomí si, že bola oklamaná; muž, ktorý si ju podmanil na skale, nebol Gunther, ale Siegfried premenený na Gunthera; obviní Siegfrieda predovšetkým ako Guntherovho vazala, a tiež z toho, že ju zvedol sám; Siegfried, ktorý si nepamätá, že bol Brünnhildy milencom, prisahá na Hagenovu kopiju, že jej obvinenia sú nepravdivé; Brünnhildy chytí hrot kopije a prisahá, že sú pravdivé (prisaha na zbraň sa chápala, že majiteľ takej zbrane, mal povinnosť ňou zabiť krivoprisažníka); Siegfried potom odvedol Gutrune a prizeraúcich sa na svadobnú hostinu, takže Brünnhildy, Hagen, a Günther ostali na brehu sami; hlboko zahanbená Brünnhildy je rozzúrená, Gunther súhlasí s Hagenovým návrhom, že Siegfriede musí byť zabitý, ak má Gunther opäť získať svoje postavenie; Brünnhildy v snahe pomstiť zradu, ktorej sa na nej Siegfried dopustil, sa k nim pripojila a povedala, že Siegfried je zraniteľný na chrbte; Hagen a Gunther rozhodnú nájsť Siegfrieda na poľovnícku výpravu a zavraždiť ho; v lese na brehu Rýna sa Siegfried oddelí od lovcov; Rýnske panny sa vynoria z rieky a prehovárajú ho, aby vrátil prsteň, ktorý prináša prekliatie; Siegfried sa smeje, že radšej zomrie, ako by sa mal báť o svoj život; panny sa vzdialia a predpovedajú, že Siegfried zomrie a že dedičom prsteňa bude žena, ktorá sa k nim bude správať spravodlivejšie; Siegfried sa vrátil k lovcovi, kde je i Gunther a Hagen; porozprával im o dobrodružstvách svojej mladosti; Hagen mu dal iný lektvar, ktorá obnovil jeho pamäť; spomenul si, ako objavil spiacu Brünnhildy a prebudil ju bozkom; v tej chvíli ho Hagen bodne do chrbta svojou kopijou; keď ostatní v hrôze prizerajú, Hagen vysvetľuje, že sa pomstil za krivú prisahu na svoju kopiju a potom pokojne odišiel do lesa, Siegfried umiera v spomienke na bozk Brünnhildy; Gutrune čaká Siegfriedův návrat a je zdrušená, keď jej prinesú Siegfriedovu mŕtvolu; Gunther viní zo Siegfriedovej smrti Hagena, ktorý odpovie, že to bol trest za krivú prisahu a že jeho prsteň mu patrí ako dobyvateľovi; apeluje na ostatných na podporu svojho tvrdenia; keď Gunther vytiahne svoj meč, Hagen ho zabije; keď však Hagen sťahuje prsteň zo Siegfriedovej ruky, tá sa hrozivo zdvihne a Hagen ustupuje od strachu; Gutrune je zo začiatku nahnevaná na Brünnhildy, ale neskôr pochopí Hagenov podvod a uzná, že Brünnhildy bola skutočnou nevestou Siegfrieda; Brünnhildy vydáva príkazy k postaveniu obrovskej pohrebnej hranice pri rieke; povie Rýnskym pannám, že prsteň im bude vrátený očistený od prekliatia ohňom; potom vysadne na koňa a skočí do plameňov pohrebnej hranice; Loge pošle Wotanove havrany s úzkostlivo vyčlenenou zvesťou, že kľatba prsteňa bola zrušená, lebo sa dostal tam, kam patrila, do Rýna; oheň zapálil sálu Gibichungs, ktorá sa vznietila a zrútila; Rýn pretiekol z brehov,

uhasil oheň a Rýnske panny plávali, aby si zobrali z popola prsteň; Hagen sa pokúsil ich zastaviť, ale stiahli ho so hĺbky a utopili

pozri *Alberich, Abelrichovo prekliatie, Brunhilda, Erda, Fasolt, Gunther, Guttrune, Nibelheim, Niebelungovia, prsteň Niebelungov (magický), Rhinegold, Rhinemaidens, Siegfried, Tarnhelm, Walsung; Pieseň o Niebelungoch, A. Rackham,*

https://de.wikipedia.org/wiki/Der_Ring_des_Nibelungen
<https://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6tterd%C3%A4mmerung>
https://en.wikipedia.org/wiki/Der_Ring_des_Nibelungen
http://en.wikipedia.org/wiki/Arthur_Rackham

***prsteň pečatný - pečatný prsteň**

***prsteň rybársky - rybársky prsteň**

***prsteň snubný** - tiež obrúčka; Život: snubný prsteň nosili už starovekí *Egyptania*; v ich *hieroglyfickom* písme *kruh* znamenal dokonalosť a večnosť; v *kresťanskej* ére sa snubné prstene začali nosiť okolo roku 900; zvyk nosiť prsteň na štvrtom prste vraj pochádza zo starého Grécka, kde sa verilo, že odtiaľ vedie dôležitá žila priamo k srdcu; pozri *grécka antická kultúra; manželstvo*

Täubl: až do neskorého stredoveku u národov všetkých rás jednostranné darovanie prsteňa mužom žene znamenalo formálne právneho uzatvorenia *manželstva*; aj v čase výstredného prepychu starých Rimanov daroval a navliekal ženích svojej vyvolenej prostý, nezdobený železný krúžok; od konca stredoveku ustúpila pôvodná triezva symbolika práva poňatiu poetickému, čo viedlo k estetickému tvarovaniu snubného prsteňa; umelecké tvary aj samotná symbolika boli v priebehu času ovplyvňované vkusom, stupňom vzdelania; mimoriadnu osobitosť tvarovania a výzdobu prsteňov dosahovalo byzantské a *karolínske* obdobie; z 13.st. pochádza jednoduchý trojhranný krúžok, dnes uložený v zbierkach norimberského múzea, s charakteristickým nápisom vo vnútri: In mir ist truwe (vo mne je vernosť); dôkaz o odbornej technike podáva snubný prsteň z frankfurtskej zbierky prsteňov, z 2.pol.15.st.; predstavuje v bohatom listovom ornamente muža a ženu, pravdepodobne portréty manželov, a je dielom norimberského zlatníka moravského pôvodu Václava Jamnického; z prelomu 15.-16.st. pochádza židovský snubný prsteň uložený v berlínskom umelecko-priemyselnom múzeu; je z pozláteného striebra, na okrajoch lemovaný retiazkou (medzi guľkami a drôťovými vypuklinami je upevnených 5 smaltovaných kvietkov; z vnútornej strany má prsteň hebrejský nápis – „dobré šťastie“; typickým renesančným prsteňom je dôkladný prsteň zo 16.st., ktorému sa na vrúbkovanom pozadí striedajú hlavičky *amoretov s rozetkami* a na okrajoch starý motív spojených rúk; barok a rokoko povýšili detail na hlavný prvok: prsteň z obdobia Ľudovíta XVI. (pozri *luiséz*) je prepychovým skvostom, ktorý má oválny drahý kameň, v ktorom sú vyryté a pozlátené písmená - AMOR; pod kameňom sú vložené vlasy a okraj je lemovaný *briliantmi* zasadenými do striebra; z rovnakého obdobia pochádza prsteň s číslicou 3, vysádanou diamantmi (číslo tri symbolizuje tri náboženské cnosti: vieru, lásku a nádej); vľavo od číslice má horiace srdce z *rubínu* a vpravo kvietok s žiarivým brilantom; po napoleonských vojnách sú zachované snubné prstene najmä strieborné (zlaté boli obetované „na oltár vlasti“ tak ako za 1.svetovej vojny boli vymieňané rakúskymi patriotmi zlaté prstene za železné s nápisom Gold gab ich für Eisen - „zlato som dal za železo“; prechod k neskoršej móde tvoria snubné prstene z 19.st. (širšie polguľaté, ozdobne *cizelované*); nasledovalo polstročie stagnácie vo vývoji dizajnu, kedy sa menila iba šírka a výška prsteňov; vyrábali sa iba hladké polguľaté a novinkou z počiatku 20.st. sa stali ploché snubné prstene; po 1.svetovej vojne sa sortiment rozšíril a do módy prišli tzv. *shimmi*, nazvané podľa módneho tanca tej doby; boli úzke, hladké, lichobežníkového profilu, potom pribudli tvary s ozdobnou rytinou uprostred, polguľaté s barokovou rytinou, cizelované štvorlístky, vavrínové alebo lipové listy, spočiatku tepané, neskoršie zdobené z valcovaných drôťov; v tridsiatych rokoch sa začali vyrábať snubné prstene celolapidované (t.j. brúsené na vysoký lesk v plôškach rôznych tvarov); napriek tomu, že dnes snubný prsteň ako symbol stratil veľa z pôvodného významu a stal sa pozostatkom starých zvykov, dodnes zostáva nepostradatelnou zložkou svadobného obradu; pozri *lapidovanie*

G. C. Procaccini: Mystický sobáš sv. Kataríny (17.st.)

Stredoeurópsky maliar z 2.polovice 18.storočia: Svätý Alexius z Edessy (1750-1800)

***prsteň zlatý - zlatý prsteň**
prstene -

<https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Rings>

prstene Borromejské - Borromejské kruhy

prstene magické - magické prstene

prstenec - v architektúre prstenec na drieku oporného článku (*prepásaný stĺp*) zvyčajne viazaný do múra; konštrukčný alebo dekoratívny význam, najmä v *románskom slohu* a *gotike*; pozri: *hypotrachelion, annulus, astragal; anuli*

prstenec oblounový - český termín pre *torus*, ktorý oddeľuje driel *stĺpu* od jeho křku (*rímsko-toskánsky poriadok*)

prstencová bosáž - bosáž prstencová

prstencová krypta - krypta prstencová

prstové maliarstvo - Baleka: čínske maliarstvo, ktoré ako nástroj nepoužívalo štetec ale prsty; technika sa rozšírila najmä v 17. a 18.st. a vynikli v nej Kao CH'i-Pei, Chu Lun-han a d'.; pozri *maliarstvo čínske*

prsty, prst - pozri *gesto, mudra, palec, ruka*

prsty prekrížené - skřížený ukazovák a prostredník je *gestom* pochádzajúcim zrejme z čias prvých kresťanov, ktorí ho používali pri modlitbách a na ochranu pred *zlom*; tiež sa ním veriaci v období prenasledovania Rimanmi navzájom spoznávali podobne ako kresbou ryby (pozri *christogram*);

skrížené prsty niektorí používajú aj vtedy, keď chcú „ospravedlniť“ zámerné *klamstvo*; pozri *apotropajný*

Prudencia - v kresťanskej alegórii *rozumnosť*, *obozretnosť*, zobrazovaná ako dievča so závojom, alebo ako poučujúca žena s dvoma alebo tromi tvármi, tiež s *hadom*, so zrkadlom sebapoznania, s knihou alebo tromi knihami odkazujúcimi na minulosť, prítomnosť a budúcnosť, tiež s kružidlom, sitom; rovnaké *atribúty* mala aj múdrosť - *Sapientia*; pozri *Cnosti a Neresti*; *alegória*; *atribúty*, *symbols*, *alegérie a prirovnania*

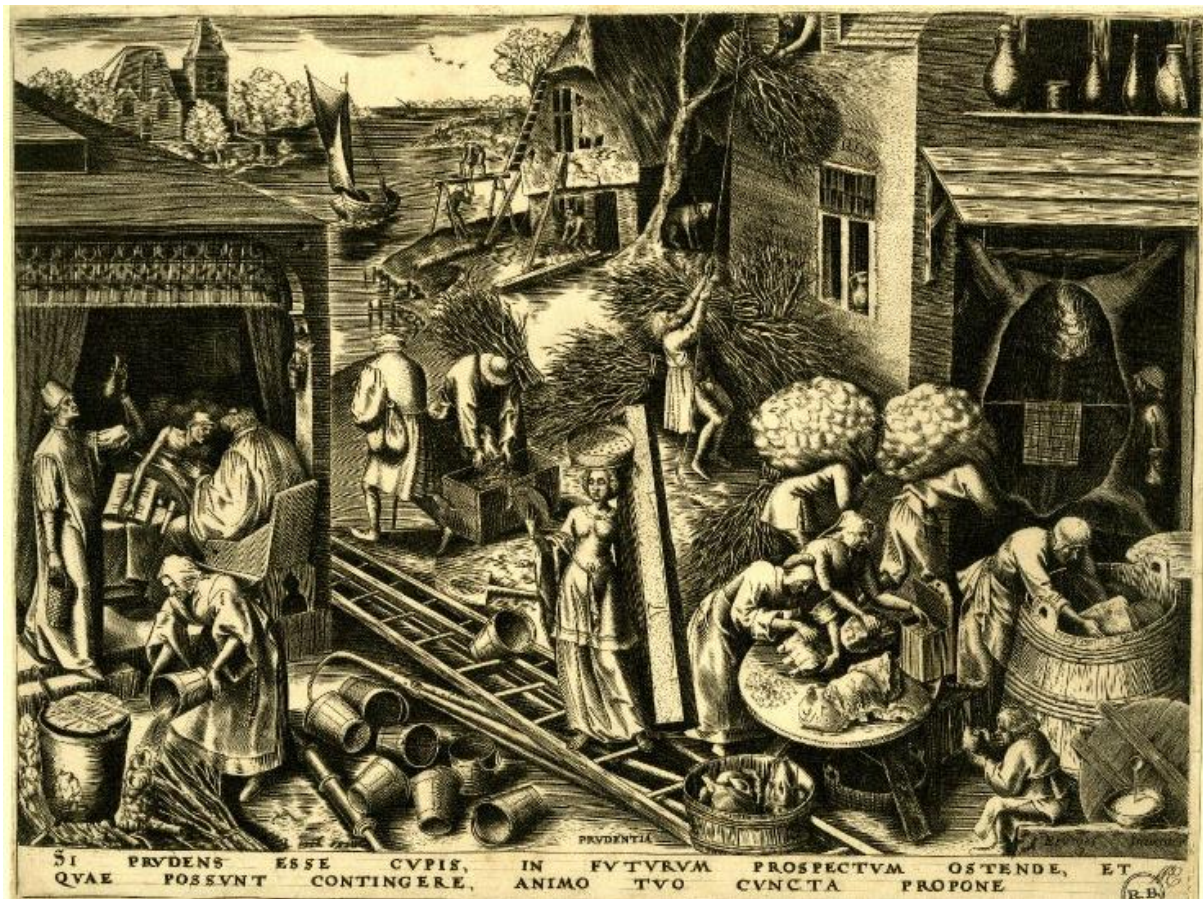
Biedermann v súvislosti s heslom *cnosti*: atribútmi Prudentie sú *had* („Bud’te múdri ako hady“), *zrkadlo*, *fakľa*, truhla (*Memento mori* - „Mysli na smrť“)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Prudence>

<http://it.wikipedia.org/wiki/Prudenza>

Prudentia (Bamberská katedrála, 12.st.)

P. Brueghel st.: Prudentia (16.st.)

J. Matham podľa H. Golziusa: Prudencia (zo série Cnosti, 1593)

H. Wierix: Prudentia (detail, 1575)

Prudentia (ilustrácia z Komenského spisu Orbis pictus sensualium, 1658)

G. B. Tiepolo: Rozumnosť, Úprimnosť a Umiernenosť

Tizian: Alegória Času riadiaceho Prudenciu

G. Macchietti: Alegória Prudencie (16.st.)
Žiak J. Cossiersa: Alegória Prudencie (1700)

E. Sirani: Spravodlivosť, Charita a Prudencia (1664)

L. Giordano: Alegória Prudencie (17.st.)

L. Giordano: Alegória Prudencie (freska v Galérii Palazzo Medici-Riccardi, Florencia, 1684-1686)

A. Kauffman: Krása zdobí Rozumnosť zahalenú v dokonalosti

Prud'hon Pierre-Paul - (†1823); francúzsky *romantický* maliar a kresliar, známy predovšetkým pre svoje alegorické obrazy a portréty; pozri *francúzski*

http://de.wikipedia.org/wiki/Pierre_Paul_Prud'hon

https://www.google.sk/search?q=Prud%27hon+Pierre-Paul&espv=210&es_sm=93&tbm=isch&imgil=jNvIkBV1F43nsM%253A%253Bhttps%253A%252F%252Fencrypted-tbn0.gstatic.com%252Fimages%253Fq%253Dtn%253AANd9GcRacfF5kBpGvTUHQrUPvvp8zRX3_zBhTcelVaR7oVIjtH0AE3kD%253B1089%253B900%253BVil8IjTNwmLdpM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fen.wikipedia.org%25252Fwiki%25252FPierre-Paul_Prud%27hon&source=iu&usg=__UhQpFg65ajV3mY8ODjt4KhDOFQc%3D&sa=X&ei=bD84U8GiIqb1yAPyo4GAAQ&ved=0CDAQ9QEwAA#facrc=&imgrc=jNvIkBV1F43nsM%253A%3BVil8IjTNwmLdpM%3Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwikipedia%252Fcommons%252F4%252F4b%252FPierre-Paul_Prud'hon_-_Justice_and_Divine_Vengeance_Pursuing_Crime.JPG%3Bhttp%253A%252F%252Fen.wikipedia.org%252Fwiki%252FPierre-Paul_Prud'hon%3B1089%3B900

<http://www.wikipaintings.org/en/pierre-paul-prud-hon/triumph-of-bonaparte-and-peace-sketch>

P.-P. Prud'hon: Nahý akademický model (krieda a bieloba)

P.-P. Prud'hon: Spravodlivosť a Božia pomsta prenasledujú zločin (1808)

P.-P. Prud'hon: Hlava boha bohatstva Pluta (18.-19.st.)

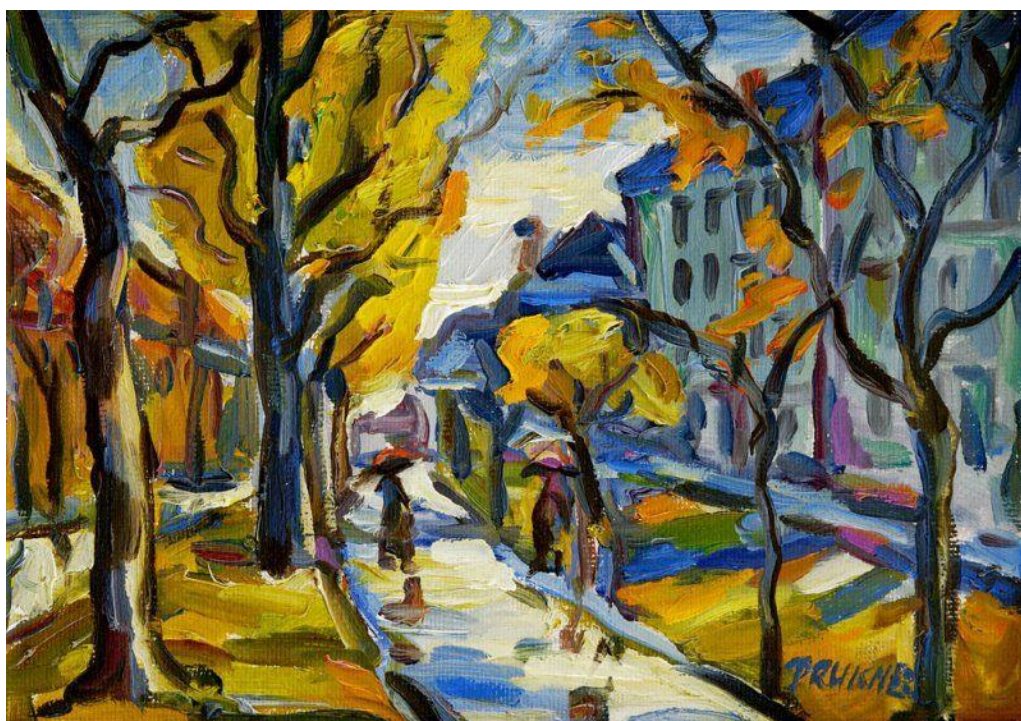
Prukner Štefan - (†2011); pôvodným menom Bartúšek; slovenský maliar a grafik, od roku 1967 sa stal docentom a následne od roku 1971 pracoval ako slobodný umelec; pravidelne sa zúčastňoval výstav doma i v zahraničí; okrem grafik a ilustrácií vytvoril viac ako desaťtisíc malieb; medzi jeho najznámejšie diela patrí „Škola bláznovstiev“ (1978) a „Veľkí inkvizítori“ (1970); obsahom jeho maľby sú zložité vzťahy človeka a súčasnej civilizácie; vytvoril niekoľko obrazov i z prostredia Pohorelej a Horehronia

<http://www.pohorela.sk/pages/clanok.php?id=766>

[https://www.google.sk/search?q=%C5%A0tefan+Prukner&espv=2&biw=1833&bih=995&tbm=isch&imgil=Riwk-YXDW6-9uM%253A%253ByRyvUdVAy8Z5yM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.dartesro.sk%25252F%25253Fact%2525253Ddielo-katalog%25252526dielo%2525253D19457%25252526lang%2525253Den&source=iu&pf=m&fir=Riwk-YXDW6-9uM%253A%252CyRyvUdVAy8Z5yM%252C_&usg=_p4jnX7yLcuC0U1Uqb0gAsaUhEUUY%3D&ved=0CC8Qyjc&ei=dvJPVJOVA6a_ygOP5oLoDw#facrc=&imgdii=&imgrc=Riwk-YXDW6-9uM%253A%252CyRyvUdVAy8Z5yM%252C_&usg=_p4jnX7yLcuC0U1Uqb0gAsaUhEUUY%3D&ved=0CC8Qyjc&ei=dvJPVJOVA6a_ygOP5oLoDw#facrc=&imgdii=&imgrc=Riwk-YXDW6-9uM%253A%3ByRyvUdVAy8Z5yM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.eantik.sk%252Fimages%252Fgallery%252Forigin%252F027101.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.dartesro.sk%252F%253Fact%253Ddielo-katalog%2526dielo%253D19457%2526lang%253Den%3B800%3B553](https://www.google.sk/search?q=%C5%A0tefan+Prukner&espv=2&biw=1833&bih=995&tbm=isch&imgil=Riwk-YXDW6-9uM%253A%253ByRyvUdVAy8Z5yM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.dartesro.sk%25252F%25253Fact%2525253Ddielo-katalog%25252526dielo%2525253D19457%25252526lang%2525253Den&source=iu&pf=m&fir=Riwk-YXDW6-9uM%253A%252CyRyvUdVAy8Z5yM%252C_&usg=_p4jnX7yLcuC0U1Uqb0gAsaUhEUUY%3D&ved=0CC8Qyjc&ei=dvJPVJOVA6a_ygOP5oLoDw#facrc=&imgdii=&imgrc=Riwk-YXDW6-9uM%253A%3ByRyvUdVAy8Z5yM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.eantik.sk%252Fimages%252Fgallery%252Forigin%252F027101.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.dartesro.sk%252F%253Fact%253Ddielo-katalog%2526dielo%253D19457%2526lang%253Den%3B800%3B553)

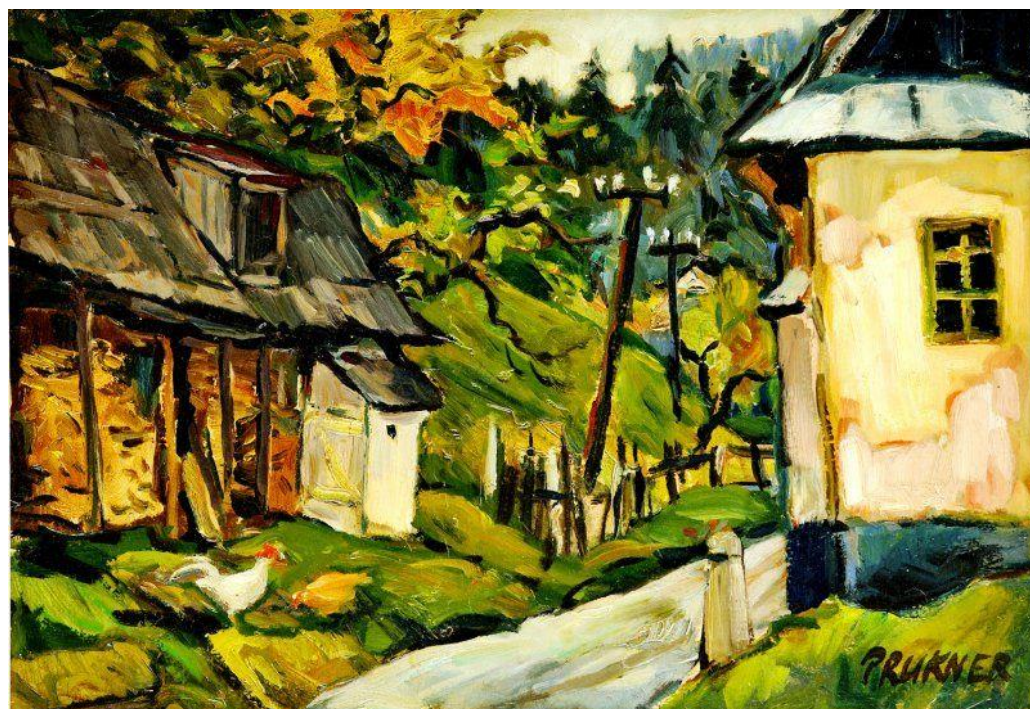
Š. Pukner: Zimná krajina

Š. Pukner: Jesenný dážď (1979)

Š. Pukner: Špania dolina

Š. Pukner: Dedinská ulička (1965)

Š. Pukner: Cesta

Š. Pukner: Banská Štiavnica

pruská hned' - Baleka: pruská hned' vzniká pálením *parížskej modrej* (tiež názov *pruská modrá*, *berlinska modrá*, *milorková modrá*, *oceľová modrá*); pozri pigmenty, *hned'*
pruská klenba - *klenba pruská*

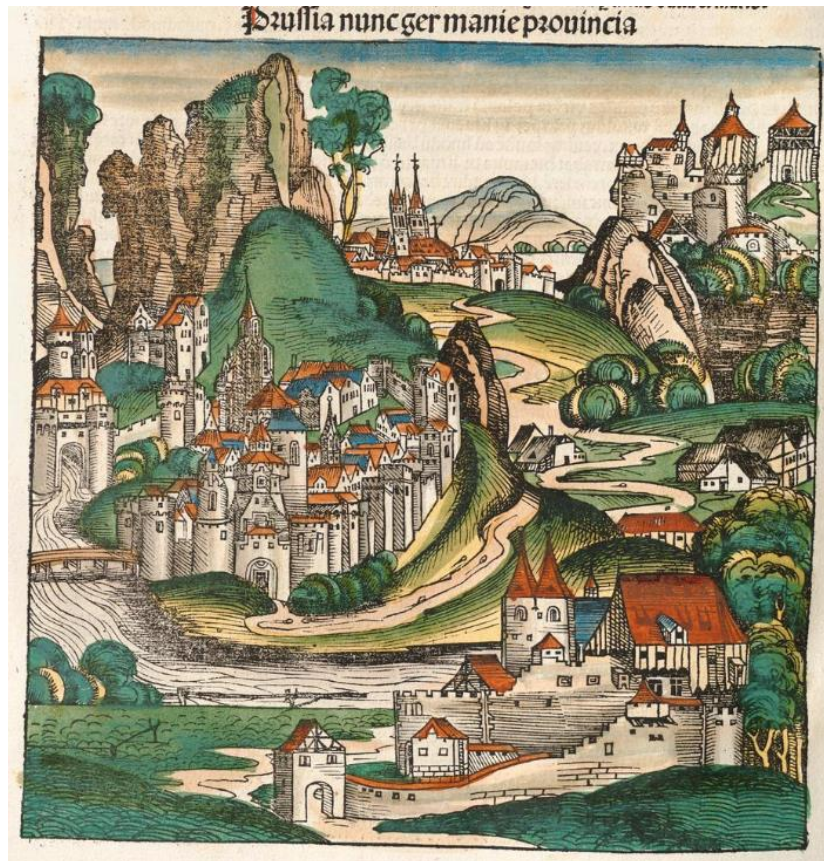
pruská modrá - Smith: *modrá pruská/bronzová modrá*

Baleka: *pruská modrá*, tiež *berlínska modrá*, *milorková modrá*, *ocel'ová modrá*

Prusko (historické územie) - historické územie pri Baltskom mori v dnešnom Poľsku, Rusku a (malá časť) v Litve, ktoré zodpovedá (zjednodušene povedané) buď len Východnému Prusku, alebo Východnému Prusku a Západnému Prusku; pôvodne tá časť štátu *Rádu nemeckých rytierov* (plus územia malých pruských biskupstiev v tej istej oblasti), ktorá sa nachádzala na území historického kmeňa Prusov; pozri *križiaci*

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Prusko>

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Prusko_\(historick%C3%A9_%C3%BAzemie\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Prusko_(historick%C3%A9_%C3%BAzemie))

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Prusko teraz provincie Nemecka (drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

M. Bacciarelli: Hold Prusku (1796)

J. Matejko: Hold Pruska (1882)

Pruszkowski Witold -

W. Pruszkowski: Rusalky

prút - v *architektúre*: členenie gotických okien zvislými kamennými prvkami; členenie *kružby* okna
2.v *heraldike*: pás užší ako 1/7 šírky heraldického štítu vzniklý zvislým členením; pozri *kôl*, *kolík*;
heroldské figúry

prúty Svätoplukove - Svätoplukove prúty

prvá čaša Božieho hnevu - pozri *Sedem plíag*, *apokalyptické motívy*

prvá pečať - v *Zjavení Jána* prvá zo siedmich pečatí na knihy (zvitku), ktorú Boh odovzdáva *baránkovi božiemu*; každá rozlomená pečať privoláva zúčtovanie so svetom; po rozlomení prvej pečate sa objavuje jazdec na bielom koni, ako víťaz s ďalekonosným lukom, ozdobený víťazným vencom (podobnosť Krista a evanjelia, ktoré slávnostne preniká až ku končinám sveta); v stredovekých výjavoch však toto poňatie víťazného Krista nenachádzame (pozri *Apokalypsu Dürerovu*, zobrazovanie štyroch *apokalyptických jazdcov* (smrť, vojna, mor, hlad))

prvá poľnica - Zarúbenie prvej poľnice

prvá renesancia - renesancia prvá

Prvá svetová vojna - pozri *vojna*, *umelci svetovej vojny*

M. Kurth: Vo vojenskej dielni (1915)

L. Medňanský: Stavba streleckého zákopu (1914-1918)

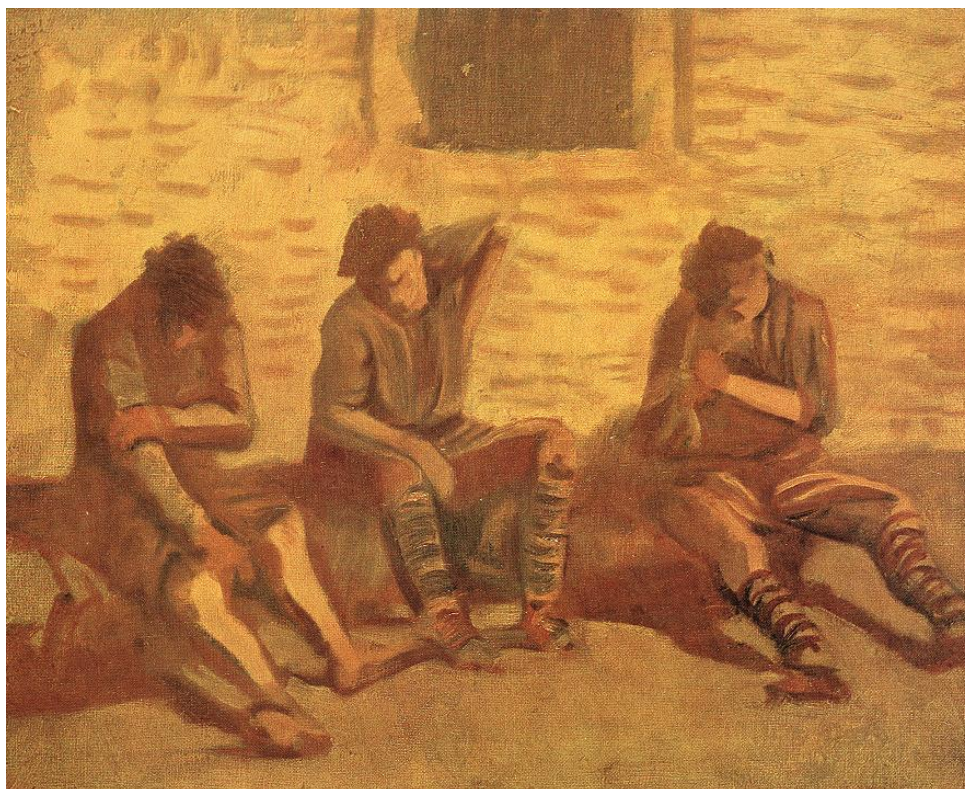
L. Medňanský: Vojaci (1914-1918)

L. Medňanský: Pochod zajatcov (1914-1918)

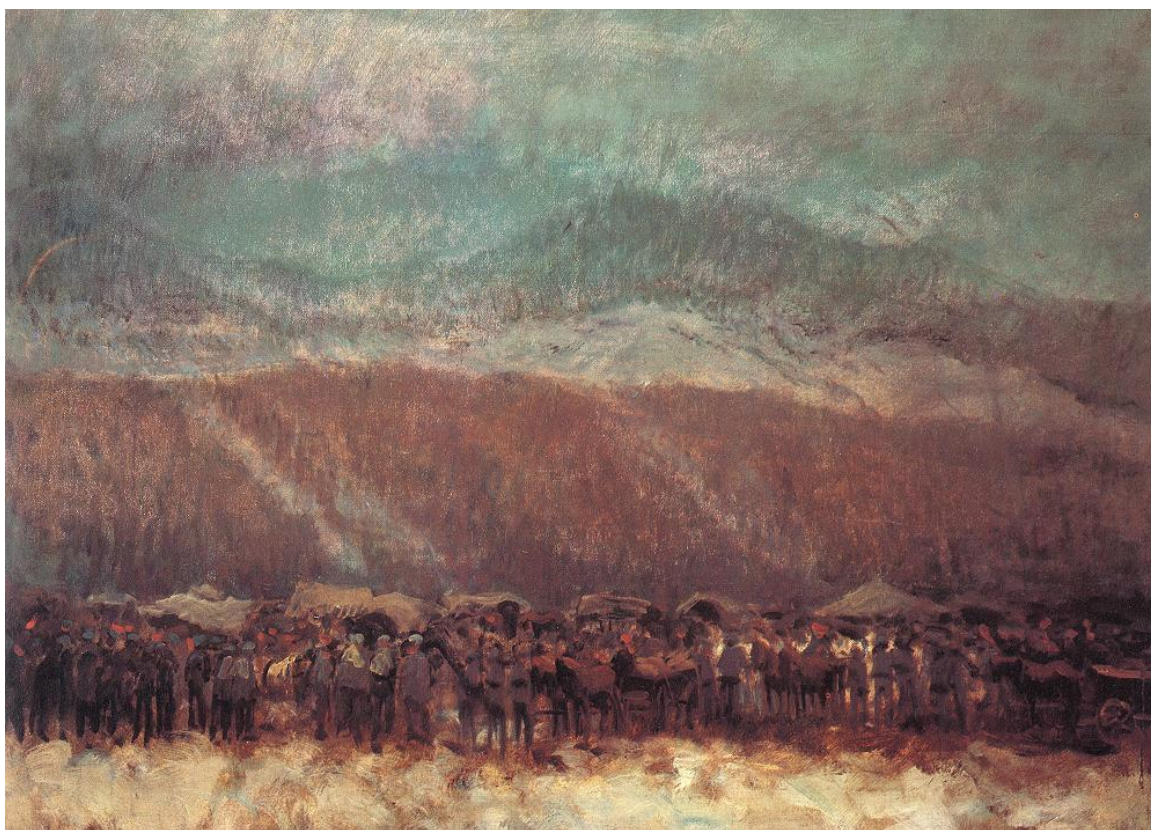
L. Medňanský: Letecký útok

L. Medňanský: Vojaci chytajú vši (1915)

L. Medňanský: V Srbsku (1914)

L. Medňanský: Tábor

D. Czölder: Doberd. Výjav z 1. svetovej vojny (1901-1925)

D. Czölder: Vojenský cintorín (1914-1918)

W. Orpen: Zonnebeke (1918)

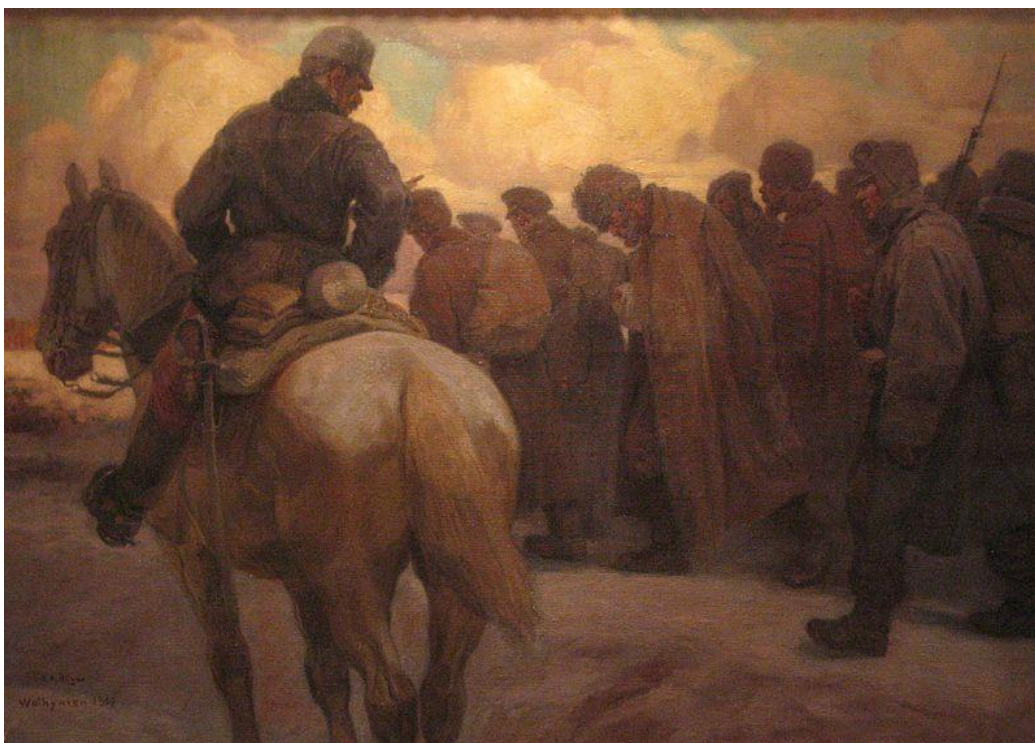
P. Filonov: Vojna s Nemeckom (1915)

F. Flameng: V Somme (1916)

F. Flameng: Pochod alpských strelcov pustou zimnou krajinou Vosges (1914-1918)

R. A. Höger: Ruskí vojnoví zajatci (1917)

A. Jasusch: I. svetová vojna (1920-1940)

prvé plody - náboženská obeť prvej poľnohospodárskej produkcie z úrody; v klasickom gréckom, rímskom, hebrejskom a kresťanskom *náboženstve*, prvé plody boli prostredníctvom kňazov ponúkané Bohu alebo bohom; prvé plody boli často hlavným zdrojom príjmov pre zachovanie náboženského vedenia a zariadení; pozri *náboženské spôsoby a správanie*

http://en.wikipedia.org/wiki/First_Fruits

Prvé vzkriesenie/Vzkriesenie spravodlivých - gréc. ἀνάστασις (τῶν) νεκρῶν/anastasis (ton) nekron - doslovne: „vstávanie opäť z mŕtvych“; (*Zjavenie 20,5*); odkaz na kapitolu *Tisícročné kráľovstvo* (*20,1-15*); kapitola rozdeľuje na prvé vzkriesenie/vzkriesenie spravodlivých (*20,4-5*), ktoré sa týka mučeníkov za vieru, a na druhé (*20,13-15*), ktoré sa týka zapísaných v *Knihe života* a súdených podľa svojich skutkov počas *Posledného súdu*; pozri *Tróny*, *apokalyptické motívy*

<http://www.eifiles.cn/rr-en.htm>

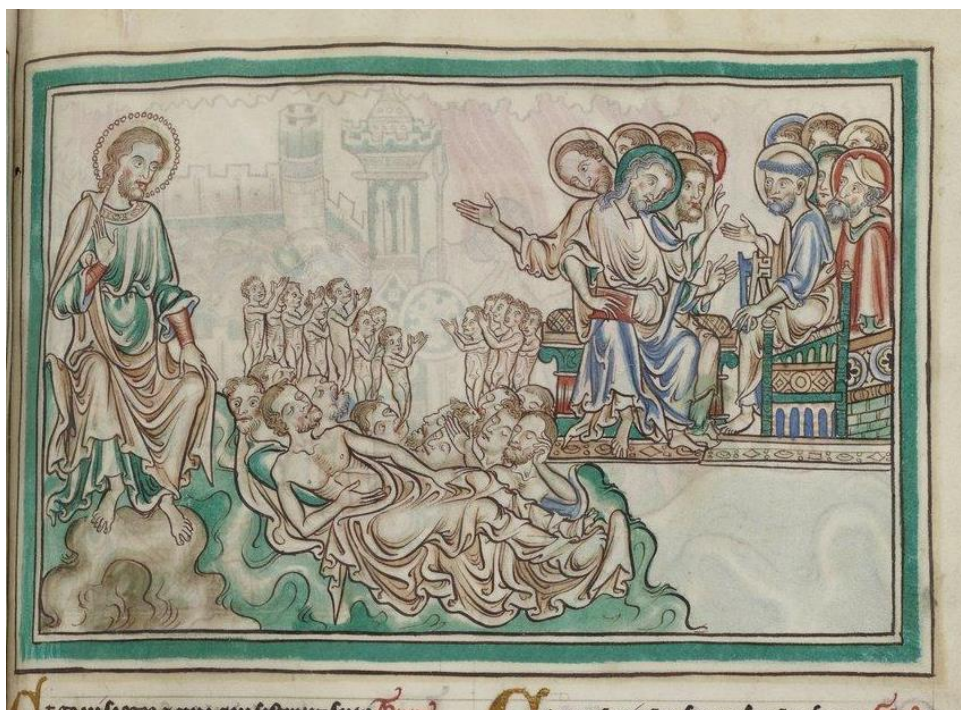
Prvé vzkriesenie (Apokalypsa 1313)

Prvé vzkriesenie (Blockbook Apocalypse, 1430-1440)

(20,4-6. Tisícročné kráľovstvo). Tróny. Prvé vzkriesenie (Apokalypsa 'Queen Mary, 14.st.)

(20,4-5. Tisícročné kráľovstvo). **Tróny a duše zabítych pre svedectvo** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

M. Gerung: Vzkriesenie spravodlivých (1546)

prvky architektonické - architektonické prvky